

AIŠKINAMASIS RAŠTAS
DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS KONSULINIO MOKESČIO ĮSTATYMO NR. I-509 PAKEITIMO ĮSTATYMO IR LIETUVOS RESPUBLIKOS RINKLIAVŲ ĮSTATYMO NR. VIII-1725 1, 6, 6¹ IR 8 STRAIPSNIŲ IR ĮSTATYMO PRIEDO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTŲ

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengto projekto tikslai ir uždaviniai

2019 m. birželio 20 d. Europos Parlamentas ir Taryba priėmė reglamentą (ES) 2019/1155, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (EB) Nr. 810/2009, nustatantis Bendrijos vizų kodeksą (Vizų kodeksas) (toliau – Reglamentas (ES) 2019/1155). Reglamento (ES) 2019/1155 1 straipsnio 12 punkto e) papunkčiu ir f) papunkčiu yra keičiama Vizų kodekso 16 straipsnio 5 ir 6 dalis, paliekant valstybėms narėms nuožiūros laisvę dėl teisinio reguliavimo pasirinkimo, nustatant mokestines lengvatas dėl tam tikrų kategorijų asmenų ir atvejų numatymo, kai reikalavimas mokėti Šengeno vizos mokestį gali būti netaikomas arba sumažinamas. Atsižvelgiant į tai, teikiamame Lietuvos Respublikos konsulinio mokesčio įstatymo Nr. I-509 pakeitimo įstatymo projekte (toliau – KMI projektas) ir Lietuvos Respublikos rinkliavų įstatymo Nr. VIII-1725 1, 6, 6¹ ir 8 straipsnių ir įstatymo priedo pakeitimo įstatymo projekte (toliau – RI projektas) (toliau kartu – teisės aktų projektai) siekiama nustatyti atitinkamą teisinį reguliavimą, kuris įsigaliotų nuo Reglamento (ES) 2019/1155 įsigaliojimo dienos – 2019 m. vasario 2 d.

Teisės aktų projektais taip pat yra siekiama suvienodinti teisinį reguliavimą, atsisakyti perteklinių ir nebeaktualių teisės nuostatų ir papildyti juos reikalingomis naujomis aktualiomis teisės aktų nuostatomis, kurios leistų užtikrinti efektyvų ir tinkamą paslaugų teikimą. KMI projektu yra mažinamas įstatyme nustatytas socialiai ir ekonomiškai nepagrįstų mokestinių lengvatų skaičius (nuo 25 iki 16).

2. Įstatymo projekto iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai

Įstatymo projektą parengė Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerija.

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami Įstatymo projekte aptarti teisiniai santykiai

Šiuo metu galiojantis Konsulinio mokesčio įstatymas reglamentuoja konsulinio mokesčio mokėtojus, konsulinio mokesčio objektą, jo dydį, lengvatų taikymą, mokėjimą, konsulinio mokesčio permokos grąžinimą ir šio mokesčio mokėjimo kontrolę bei jo įskaitymą į biudžetą. Tam tikri konsulinio mokesčio klausimai (pvz., konsulinis mokestis už Šengeno vizas, specialaus supaprastinto tranzito dokumento (STD) ir supaprastinto tranzito geležinkeliu dokumento išdavimas ir kt.) yra reglamentuoti Europos Sąjungos teisės aktuose (2003 m. balandžio 14 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 693/2003; 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2004/38/EB ir 2009 m. liepos 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 810/2009, nustatantis Bendrijos vizų kodeksą ir kt.), ES ir Lietuvos Respublikos tarptautiniuose susitarimuose. Konsulinio mokesčio tarifai ir konsulinio mokesčio mokėjimo ir grąžinimo tvarka yra nustatyta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1994 m. lapkričio 16 d. Nr. nutarimu 1135 „Dėl Lietuvos Respublikos konsulinio mokesčio tarifų ir Lietuvos Respublikos konsulinio mokesčio mokėjimo ir grąžinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

4.1. KMI projektu, be redakcinio pobūdžio pakeitimų ir papildymų, siūloma:

KMI projektu keičiamo įstatymo 1 straipsnio 1 dalyje siūloma nustatyti, kad įstatymas reglamentuoja ne tik Lietuvos Respublikos diplomatinių atstovybių ir konsulinių įstaigų veiksmus,

bet ir Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerijos veiksmus, atliekant konsulines funkcijas. Siūlomu pakeitimu siekiama suvienodinti teisinį reglamentavimą su Lietuvos Respublikos konsulinio statuto 2 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta konsulinio pareigūno apibrėžtimi, nustatančia, kad konsulinis pareigūnas yra Lietuvos Respublikos diplomatas, kuriam pavesta atlikti konsulines funkcijas.

Siekiant atriboti Konsulinio mokesčio įstatymo nuostatų taikymą nuo ES teisės aktų ir sudarytų Europos Sąjungos ir Lietuvos Respublikos tarptautinių sutarčių, KMI projektu keičiamo įstatymo 1 straipsnį siūloma papildyti nauja 3 dalimi, nustatančia, kad Konsulinio mokesčio įstatymo nuostatos, reglamentuojančios konsulinio mokesčio dydį ir konsulinio mokesčio lengvatas, taikomos tiek, kiek jų tiesiogiai nereglamentuoja Europos Sąjungos teisės aktai, taip pat Lietuvos Respublikos ar Europos Sąjungos tarptautinės sutartys.

KMI projektu keičiamo įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 3 punktą siūloma papildyti žodžių junginiu „ar laikinojo kelionės dokumento išdavimą“, nustatant galimybę imti konsulinį mokestį už laikinojo kelionės dokumento išdavimą ir analogiškai papildyti šiuo žodžių junginiu KMI projektu keičiamo įstatymo 6 straipsnio 1 dalies 2 ir 3 punktus, nustatant lengvatas dėl laikinojo kelionės dokumento išdavimo. Atsižvelgiant į tai, kad įgyvendinant ES sprendimą 1996 m. birželio 25 d. dėl laikinojo kelionės dokumento (toliau – LKD) nustatymo (96/409/BUSP), ES valstybėse narėse išduodamas LKD, priimtu Asmens grįžimo pažymėjimo (toliau – AGP) tvarkos aprašo papildymu 2009 m. sausio 30 d. užsienio reikalų ministro įsakymu Nr. V-15, LKD buvo prilygintas AGP, manytina, kad yra tikslinga Konsulinio mokesčio įstatymo nuostatose, nustatančiose teisinį reguliavimą dėl AGP, taip pat numatyti teisinį reguliavimą ir dėl LKD išdavimo.

Siekiant aiškiai atskirti nacionalines vizas nuo Šengeno vizų, KMI projektu keičiamo įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 17 punkte, 5 straipsnio 1 ir 2 punkte, taip pat 6 straipsnio 1 dalies 6 ir 7 punktuose žodis „viza“ patikslintas į „nacionalinė viza“.

KMI projektu keičiamo įstatymo 3 straipsnį siūloma papildyti nauju 5 punktu, nustatančiu konsulinio mokesčio ėmimą už „dokumentų dėl civilinės būklės aktų įrašų pakeitimo, ištaisymo, papildymo, atkūrimo ar anuliavimo ir dėl užsienio valstybėse įregistruotų ar patvirtintų civilinės būklės aktų įtraukimo į apskaitą priėmimą ir perdavimą“. Siūlomas pakeitimas susijęs su tuo, kad šiuo metu piliečiai nemoka valstybės rinkliavos už civilinės metrikacijos įstaigos teikiamas paslaugas (įtraukimą į apskaitą, įrašų pakeitimą, papildymą ir pan.), kai dokumentai yra perduodami per konsulines įstaigas. Konsulinio mokesčio įstatyme nustačius, kad dokumentų dėl civilinės būklės aktų įrašų pakeitimas, ištaisyimas, papildymas, atkūrimas ar anuliavimas ir dėl užsienio valstybėse įregistruotų ar patvirtintų civilinės būklės aktų įtraukimas į apskaitą priėmimas ir perdavimas yra atskiras konsulinio mokesčio objektas, vėliau numatoma Konsulinio mokesčio tarifus papildyti nauju 8¹ punktu, nustatant atitinkamą konsulinį mokestį.

KMI projektu keičiamo įstatymo 3 straipsnį siūloma taip pat papildyti naujais konsulinio mokesčio objektais:

(1) konsulinio mokesčio ėmimą už daugiakalbės standartinės formos pagal 2016 m. liepos 6 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2016/1191, kuriuo skatinamas laisvas piliečių judėjimas supaprastinant tam tikrų viešųjų dokumentų pateikimo Europos Sąjungoje reikalavimus ir iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) Nr. 1024/2012 (OL 2016 L 200, p. 1), išdavimą (KMI projekto 3 straipsnio 1 dalies 7 punktas); ir

(2) mokesčiu už išankstinę registraciją ir priėmimo laiko rezervavimą dėl konsulinių veiksmų atlikimo konsulinėje įstaigoje, naudojantis konsulinės įstaigos lankytojų elektronine registracijos sistema (toliau – registracijos mokestis; KMI projekto 3 straipsnio 1 dalies 20 punktas). Registracijos mokesčio kaip konsulinio mokesčio objekto įtvirtinimas siejamas su siekiu efektyviai išnaudoti konsulinio priėmimo laiką ir išvengti atvejų, kai asmenys iš anksto užsiregistruoja dėl konsulinių veiksmų atlikimo konsulinėje įstaigoje, tačiau į priėmimą neatvyksta arba registruojasi keletą kartų dėl tos pačios konsulinės paslaugos. Užsienio reikalų ministerijos Konsulinio departamento duomenimis, vidutiniškai apie 20 proc. užsiregistravusių asmenų rezervuotu priėmimo laiku į konsulinę įstaigą neatvyksta. Tai tiek neigiamai veikia konsulinių paslaugų organizavimo procesą, tiek ir neleidžia atsakingai registravimo paslauga besinaudojantiems asmenims greičiau ir efektyviau

gauti reikalingą konsulinę paslaugą (tai ypač aktualu užsienio šalyse, kuriose gyvena gausi lietuvių bendruomenė ir konsulinės įstaigos susiduria su dideliu skaičiumi pareiškėjų, pvz., Lietuvos Respublikos ambasadoje Londone). Atsižvelgiant į tai, kad taikant šį mokestį reikės atlikti reikalingus pakeitimus dabartinėje konsulinių įstaigų naudojamoje elektroninėje registracijos sistemoje (KONSREG), siūloma, kad su šiuo konsuliniu mokesčiu susijusios įstatymo nuostatos įsigaliotų 2021 m. kovo 2 d.

Vadovaujantis KMĮ projektu keičiamo įstatymo 4 straipsnio 1 dalimi, nustatančia, kad konsulinis mokestis yra ne mažesnis kaip 5 eurai (šiuo metu objektyviai tai yra mažiausias konsulinis mokestis, nustatytas Vyriausybės patvirtintuose Konsulinio mokesčio tarifuose), Konsulinio mokesčio tarifus bus siūloma papildyti nauju 18 punktu ir nustatyti 5 eurų registracijos mokestį, kuris būtų sumokamas iki elektroninės registracijos. Registracijos mokestį siūloma išskaityti iš mokėtino konsulinio mokesčio sumos pareiškėjui atvykus į konsulinę įstaigą iš anksto rezervuotu laiku, su tam tikromis išimtimis, numatytomis KMĮ projektu keičiamo įstatymo 3 straipsnio 3 dalyje.

Siekiant supaprastinti konsulinių mokesčių administravimą ir atsižvelgiant į tai, kad Vyriausybės 1994 m. lapkričio 16 d. nutarimu Nr. 1135 patvirtintuose Lietuvos Respublikos konsulinio mokesčio tarifuose mažiausias nustatytas konsulinio mokesčio dydis yra 5 eurai, KMĮ projektu keičiamo įstatymo 4 straipsnio 1 dalyje siūloma keisti numatytą minimalų konsulinį mokestį iš 2 eurų į 5 eurus.

KMĮ projektu keičiamo įstatymo 4 straipsnio 1 dalį siūloma papildyti nauju 3 punktu nustatant, kad vienas iš kriterijų, pagal kurį yra apskaičiuojamas konsulinis mokestis, yra patiriamos išlaidos juridinę galią turinčiam dokumentui pagaminti. Pažymėtina, kad Lietuvos Respublikos rinkliavų įstatymo 5 straipsnio 1 dalies 2 punkte yra įtvirtinta analogiška nuostata. Atliekant konsulinius veiksmus yra patiriamos taip pat ir kitos išlaidos, susijusios su konsulinių veiksmų atlikimo organizavimu (pvz., diplomatinio pašto išlaidos, specialios techninės ar programinės įrangos konsulinių funkcijų atlikimui, įsigijimas ar nuoma, konsulinių pareigūnų civilinės atsakomybės draudimas, įskaitant konsulinių pareigūnų, atliekančių notarinius veiksmus, draudimas privalomuoju civilinės atsakomybės draudimu, kaip tai nustatyta Lietuvos Respublikos konsulinio statuto 12 straipsnio 3 dalyje), todėl atitinkamai siūloma KMĮ projektu keičiamo įstatymo 1 straipsnį papildyti nauju 6 punktu, numatančiu galimybę atsižvelgti į šias išlaidas, apskaičiuojant konsulinio mokesčio dydį.

KMĮ projektu keičiamo įstatymo 4 straipsnio 3 dalyje siūloma numatyti galimybę Vyriausybei, atsižvelgiant į konsulinio veiksmo atlikimo vietą, nustatyti atitinkamą konsulinio mokesčio tarifo indeksavimo koeficientą. Konsuliniai veiksmai gali būti atliekami nuolat veikiančioje užsienyje konsulinėje įstaigoje arba konsulinės misijos metu užsienio valstybėje ar jos dalyje, kurioje nėra Lietuvos Respublikos diplomatinės atstovybės ar konsulinės įstaigos, išskyrus Lietuvos Respublikos konsulines įstaigas, kurioms vadovauja garbės konsulinis pareigūnas (Lietuvos Respublikos konsulinio statuto 7² straipsnis). Dėl nevienodo užsienio valstybių ekonominio išsivystymo ir pragyvenimo lygio, užtikrinant konsulinių veiksmų atlikimą užsienyje, yra patiriamos labai skirtingos išlaidos. Pavyzdžiui, tokio konkretaus konsulinio veiksmo atlikimas kaip paso išdavimas Japonijoje, Danijoje, Suomijoje ar Švedijoje valstybės patiriamomis išlaidomis nuo patiriamų išlaidų Baltarusijoje, Ukrainoje ar kitose Rytų Europos šalyse skiriasi keletą kartų dėl nevienodo šių šalių ekonominio išsivystymo lygio; ženkliai skiriasi ir su konsulinių veiksmų atlikimų susijusios išlaidos (pvz. darbo užmokesčio dydis mokamas užsienio šalyje sandomam vietiniam personalui, patalpų nuomos kaina ir kt. išlaidos). Pažymėtina, kad Vyriausybės 2018 m. gruodžio 27 d. nutarimu Nr. 1393 „Dėl Lietuvos Respublikos diplomatinės tarnybos įstatymo įgyvendinimo“ skirtingose užsienio šalyse yra patvirtinti skirtingi gyvenimo lygio vietos koeficientai. Manytina, kad, atlikus detalius skaičiavimus, turėtų būti nustatyti ir skirtingi konsulinio mokesčio vietos koeficientai, atsižvelgiant į patiriamas skirtingas konsulinių funkcijų vykdymo užsienio valstybėse sąnaudas.

Siekiant užtikrinti, kad atliekant konsulinius veiksmus būtų taikomi aktualūs konsuliniai mokesčiai, KMĮ projektu keičiamo įstatymo 4 straipsnio 4 dalyje siūloma nustatyti, kad pasibaigus

kalendoriniams metams Vyriausybė reguliariai patikslina konkretų konsulinį mokestį, atsižvelgdama į faktinį patiriamų išlaidų, nurodytų įstatymo 4 straipsnio 1 dalyje, padidėjimą ar sumažėjimą, o patikslinti valstybės rinkliavos dydžiai įsigalioja nuo einamųjų kalendorinių metų liepos 1 dienos. Pažymėtina, kad analogiška nuostata yra įtvirtinta Rinkliavų įstatymo 5 straipsnio 3 dalyje.

KMĮ projektu keičiamo įstatymo 6 straipsnio 1 dalies 1 punkte sukonkretinama šiuo metu įstatyme naudojama teisės aktuose neapibrėžta „vienišų asmenų, sulaukusių senatvės pensijos amžiaus“ sąvoka, numatant lengvatos taikymą „senatvės pensijos amžiaus sulaukusiems nesusituokusiems ar neturintiems sutuoktinio asmenims“ (ši formulė apima ir našlius/-es taip pat neturinčių sutuoktinių kaip ir išsiskyrę asmenys). Šiame punkte yra naudojama taip pat apibendrinta sąvoka „neįgalieji“ vietoj šiuo metu įstatyme išskirtų dviejų kategorijų asmenų – tai: (i) „asmenų, kuriems nustatytas 0 – 40 procentų darbingumo lygis“ ir; (ii) „asmenų iki 18 metų, kuriems nustatytas neįgalumo lygis“. Šis pakeitimas yra aktualus todėl, kad pirmoji asmenų grupė atitinka neįgalaus asmens sąvoką, įtvirtintą Lietuvos Respublikos neįgalųjų socialinės integracijos įstatymo 2 straipsnio 8 dalyje (įstatyme yra įtvirtintas net aukštesnis darbingumo lygis – iki 55 procentų), o kita asmenų grupė – „asmenys iki 18 metų, kuriems nustatytas neįgalumo lygis“ taip pat patenka į bendrą neįgalaus asmens sąvoką.

Konsulinio mokesčio įstatymo 6 straipsnio 1 dalies 3 punkte įtvirtintą mokestinę lengvatą dėl asmens grįžimo pažymėjimų išdavimo ir kitų grįžimo į Lietuvos Respubliką atvejais būtinų konsulinių veiksmų atlikimo apima KMĮ projektu keičiamo įstatymo 6 straipsnio 1 dalies 2 punktas.

KMĮ projektu keičiamo įstatymo 6 straipsnio 1 dalies 4 punktą siūloma papildyti numatant lengvatą ir dėl „gimimo ar mirties įrašų liudijančio įrašo išdavimą pirmą kartą“, kadangi tokia lengvata yra taikoma vadovaujantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2016 m. gruodžio 7 d. priimtu nutarimu Nr. 1252 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1994 m. lapkričio 16 d. nutarimo Nr. 1135 „Dėl Lietuvos Respublikos konsulinio mokesčio tarifų ir Lietuvos Respublikos konsulinio mokesčio mokėjimo ir grąžinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimo.

KMĮ projektu keičiamo įstatymo 6 straipsnio 1 dalies 5 punkte minimame leidimo pavadinime žodis „mirusiojo“ pakeistas į „žmogaus“, atsižvelgiant į 2018 m. gegužės 24 d. priimtą Lietuvos Respublikos žmonių palaikų laidojimo įstatymo Nr. X-1404 2, 6, 7, 11, 20, 22, 32 straipsnių pakeitimo ir įstatymo papildymo šeštuoju¹ skyriumi įstatymą, kurio 6 straipsniu įstatymo 22 straipsnio 5 dalyje Lietuvos Respublikos diplomatinių atstovybių ar konsulinių įstaigų išduotas leidimo pavadinimas buvo pakeistas iš „leidimas *mirusiojo* palaikus parvežti į Lietuvą“ į „leidimas *žmogaus* palaikus parvežti į Lietuvą“.

Reglamento (ES) 2019/1155 12 punktu yra keičiamas Vizų kodekso 4 dalies c punktas, numatant kaip teisinį pagrindą dėl reikalavimo mokėti vizos mokestį netaikymo tyrėjams – Europos Parlamento ir tarybos direktyvos (ES) 2016/801 3 straipsnio 2 punktą. Siekiant užtikrinti vienodą teisinį reguliavimą su Vizų kodekso nuostatomis ir įgyvendinant direktyvos (ES) 2016/801 nuostatas, KMĮ projektu keičiamo įstatymo 6 straipsnio 1 dalies 7 punktas yra pakoreguojamas, nustatant, kad konsulinis mokestis neimamas už prašymų išduoti nacionalines vizas tyrėjams, kaip jie apibrėžti Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ 2 straipsnio 28² dalyje, keliaujantiems mokslinių tyrimų vykdymo tikslais, nagrinėjimą.

KMĮ projektu keičiamo įstatymo 6 straipsnio 1 dalies 9 punkte siūloma nustatyti, kad konsulinis mokestis neimamas už prašymų išduoti nacionalines vizas nagrinėjimą Lietuvos Respublikos tarptautinėje sutartyje numatytais atvejais, kai užsienio valstybė Lietuvos Respublikos piliečių atžvilgiu taiko ne mažiau palankias sąlygas.

Tarp Europos Sąjungos ir kai kurių trečiųjų šalių yra sudaryti dvišaliai susitarimai dėl vizų išdavimo tvarkos supaprastinimo. Šių susitarimų pagrindu, trečiųjų šalių kai kurių piliečių kategorijos yra atleidžiamos nuo konsulinio mokesčio mokėjimo už Šengeno vizos išdavimą. Pavyzdžiui, pagal 2011 m. vasario 25 d. Europos Sąjungos ir Gruzijos susitarimą dėl vizų režimo supaprastinimo 6 straipsnio 3 dalį nuo prašymo išduoti vizą tvarkymo mokesčio yra atleidžiami: pensininkai, vaikai iki 12 metų, neįgalieji ir, jei reikia, juos lydintys asmenys ir kt. Europos Sąjunga tokius susitarimus yra sudariusi su Rusijos Federacija, Azerbaidžano Respublika, Armėnijos

Respublika, Ukraina, Moldovos Respublika ir kt. valstybėmis. Dėl to KMĮ projektu keičiamo įstatymo 6 straipsnio 1 dalies 11 punkte siūloma numatyti konsulinio mokesčio lengvatą ir nustatyti, kad konsulinis mokestis neimamas už prašymų išduoti Šengeno vizas nagrinėjamą Europos Sąjungos su trečiąja valstybe sudaryto susitarimo dėl vizų režimo supaprastinimo numatytais atvejais.

Šiuo metu galiojančiame Konsulinio mokesčio įstatyme Vizų kodekso 16 straipsnio 5 dalies nuostatos įgyvendinamos 6 straipsnio 1 dalies 23, 24 ir 25 punktuose. KMĮ projektu keičiamame įstatyme Vizų kodekso 16 straipsnio 5 dalies nuostatas (konsulinio mokesčio už prašymo išduoti Šengeno vizą nagrinėjamą netaikyti vaikams nuo 6 iki 18 metų amžiaus, diplomatinėjų ir tarnybinių pasų turėtojams, taip pat seminarų, konferencijų, sporto, kultūros ar švietimo renginių, kuriuos organizuoja ne pelno organizacijos, 25 metų amžiaus arba jaunesniems dalyviams) siūloma įgyvendinti vienu KMĮ projektu keičiamo įstatymo 6 straipsnio 1 dalies 13 punktu. Kadangi Vizų kodekso 16 straipsnio 5 dalies nuostatų taikymas paliekamas kiekvienos valstybės diskrecijai ir įvertinus Lietuvos bei kitų ES šalių vizų režimo taikymo politiką ir praktiką, KMĮ projektu keičiamo įstatymo 6 straipsnio 1 dalies 13 punkte siūloma Vizų kodekso 16 straipsnio 5 dalyje nustatytas lengvatas taikyti tik tais atvejais, kai prašymus išduoti Šengeno vizą pateikia užsieniečiai, kurių pilietybės valstybės netaiko vizų režimo Lietuvos Respublikos piliečiams, arba kurių pilietybės valstybė Lietuvos Respublikos piliečių atžvilgiu taiko ne mažiau palankias sąlygas, nei numatyta Vizų kodekso 16 straipsnio 5 dalyje.

KMĮ projektu keičiamo įstatymo 6 straipsnio 1 dalies 14 punktu yra įgyvendinamas Reglamento (ES) 2019/1155 12 punkto f papunktis, pakeičiantis Vizų kodekso 16 straipsnio 6 dalį. Šis punktas apima dabartinio Konsulinio mokesčio įstatymo 6 straipsnio 1 dalies 9 ir 13 punktus. KMĮ projektu keičiamo įstatymo 6 straipsnio 1 dalies 14 punktas, kitaip nei dabartinis įstatymo 9 punktas, numato platesnę lengvatos taikymo galimybę, t. y. neapriboja užsieniečių galimybių dalyvauti tik institucijų, išvardytų įstatymo 6 straipsnio 1 dalies 9 punkte (Respublikos Prezidento, Seimo, Vyriausybės ar ministerijų) renginiuose, bet nustato sąlygą, kad yra gautas Lietuvos valstybės institucijų (jų neišskiriant) patvirtinimas. Pažymėtina, kad, vadovaujantis siūloma nuostata, konsulinės įstaigos vadovas įgis sprendimo dėl Šengeno vizų išdavimo teisę visais Vizų kodekso 16 straipsnio 6 dalyje nurodytais atvejais, o konsulinis pareigūnas – tik tais atvejais, kai vykstama dėl humanitarinių priežasčių ar tarptautinių įsipareigojimų arba kai yra gautas Lietuvos valstybės institucijų patvirtinimas, kad vykstama į Lietuvos Respubliką dalyvauti susitikimuose ar renginiuose, skirtuose skatinti kultūrinius ar sportinius interesus, interesus užsienio politikos ar vystymosi politikos srityse ir kitose esminių visuomeninės svarbos interesų srityse.

Siekiant teisinio aiškumo, KMĮ projektu keičiamo įstatymo 6 straipsnio 15 punkte yra daroma nuoroda į Reglamentą (EB) Nr. 693/2003 dėl lengvatos taikymo už prašymų išduoti supaprastinto tranzito geležinkeliu dokumentą (STGD), kaip tai numatyta Reglamente (EB) Nr. 693/2003, priėmimą ir sprendimų dėl jų priėmimą.

Siekiant apsaugoti konsulinių paslaugų vartotoją nuo dvigubo neteisingo apmokestinimo, kai konsulinį veiksma būtiną pakartoti ne dėl paties asmens klaidos, KMĮ projektu keičiamo įstatymo 6 straipsnio 1 dalį siūloma papildyti nauju 16 punktu ir nustatyti, kad konsulinis mokestis neimamas už „pakartotinį konsulinio veiksmo atlikimą, kai jį būtina pakartoti ne dėl asmens, kuris kreipėsi konsulinio veiksmo atlikimo, klaidos“.

Vadovaujantis Europos teisės departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės generalinio direktoriaus 2002 m. gruodžio 13 d. įsakymu Nr. 106K patvirtintų Europos Sąjungos teisės aktų nuorodų pateikimo įstatymuose ir kituose teisės aktuose rekomendacijų II skyriaus („Atvejai, kai būtina ar tikslinga pateikti ES teisės aktų nuorodą“) nuostatomis (rekomendacijų 4-8 punktais), KMĮ projektu keičiamame įstatyme siūloma atsakyti nuostatų, kurios nesuteikia teisinio aiškumo, bet tik atkartoja Europos Sąjungos tiesioginio taikymo teisės aktų nuostatas, pavyzdžiui: Konsulinio mokesčio įstatyme esančio 6 straipsnio 1 dalies 5 punkto, nustatančio, kad konsulinis mokestis neimamas už prašymų išduoti vizas vaikams iki 6 metų nagrinėjamą, kadangi ši nuostata atkartoja tiesiogiai taikomą Vizų kodekso 16 straipsnio 4 dalies a punktą; Konsulinio mokesčio įstatymo 6 straipsnio 1 dalies 6 punkto, kuris atspindi tiesiogiai taikomą Vizų kodekso 16 straipsnio 4 dalies b punktą; Konsulinio mokesčio įstatymo 6 straipsnio 1 dalies 22 punkto, kadangi analogiška

nuostata yra numatyta (be valstybių narių nuožiūros laisvės) Vizų kodekso 16 straipsnio 4 dalies d punkte.

Ir priešingai, KMI projektu keičiamame įstatyme siūloma atsisakyti mokestinių lengvatų, neturinčių teisinio pagrindo. Tuo tikslu siūloma išbraukti šiuo metu Konsulinio mokesčio įstatymo 6 straipsnio 1 dalies 10 punkte numatytą mokestinę lengvatą („prašymų išduoti vizas užsieniečiams, vykstantiems lankyti sunkiai sergančio artimojo giminaičio ar šeimos nario arba į artimojo giminaičio ar šeimos nario laidotuves, arba du kartus per metus lankyti artimojo giminaičio ar šeimos nario kapo, esančio Lietuvos Respublikos teritorijoje, pateikusiems tai patvirtinančius dokumentus, nagrinėjimą“), nes tokia mokestinė lengvata nėra numatyta Vizų kodekse (taip pat ir nuostatose, numatančiose valstybių narių nuožiūros laisvę). Pažymėtina, kad tam tikrus atvejus gali apimti kai kurie sudaryti dvišaliai susitarimai (pavyzdžiui, 2002 m. gruodžio 30 d. sudarytame Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir Rusijos Federacijos Vyriausybės susitarime dėl abiejų valstybių piliečių kelionių, susitarimo 7 straipsnio 1 punkte yra numatyta, kad abiejų šalių valstybių įgaliotos institucijos išduoda nemokamas vizas per 24 valandas, kai vykstama aplankyti sunkiai sergančio šeimos nario ar artimojo giminaičio, taip pat dalyvauti šeimos nario ar artimojo giminaičio laidotuvsė). Tokiu atveju tarptautinio susitarimo nuostatos yra taikomos tiesiogiai.

KMI projektu keičiamo įstatymo 6 straipsnio 1 dalyje nustatant mokestines lengvatas, siūloma atsisakyti arba susiaurinti tam tikras lengvatas, kurios praktikoje nėra aktualios: KMI projektu keičiamame įstatyme siūloma taip pat atsisakyti įstatymo 6 straipsnio 1 dalies 14 punkte įtvirtintos mokestinės lengvatos („prašymų išduoti (D) vizas užsieniečiams, dėl kurių priimtas sprendimas išduoti leidimą gyventi Lietuvos Respublikoje, nagrinėjimą konsulinėse įstaigose“), atsižvelgiant į tai, kad praktikoje ši mokestinė lengvata yra nebeaktuali dėl nuo 2019 m. rugsėjo 1 d. įsigaliojusių Užsieniečių teisinės padėties įstatymo 28 straipsnio pakeitimų ir juos lydėsiančių Leidimų laikinai gyventi Lietuvos Respublikoje užsieniečiams išdavimo tvarkos aprašo pakeitimų. Šie pakeitimai nustato naują vientisą dokumentų pateikimo ir sprendimų dėl jų priėmimo bei Leidimo gyventi išdavimo procesą, kurio rezultatas nebėra tik sprendimo priėmimas su poreikiu vykti į Lietuvą fizinės Leidimo gyventi kortelės gaminimo procesui pradėti; šios kortelės gamyba pradedama automatiškai priėmus sprendimą, todėl išnyksta poreikis taikyti anksčiau nurodytą lengvatą, nes asmuo jau iki tol ir kitais pagrindais turi būti įgijęs vienokį ar kitokį pagrindą (nacionalinę arba Šengeno vizą) atvykti į Lietuvą.

Siūloma atsisakyti mokestinės lengvatos, numatytos įstatymo 6 straipsnio 1 dalies 17 punkte lietuvių kilmės asmenims, asmenims, turintiems teisę atkurti Lietuvos Respublikos pilietybę, ir asmenims, išsaugojusiems teisę į Lietuvos Respublikos pilietybę dėl leidimo gyventi Lietuvos Respublikoje išdavimo dokumentų priėmimo ir perdavimo, atsižvelgiant į tai, kad šiame punkte nurodyti asmenys, pasinaudoję įstatymo 6 straipsnio 1 dalies 11 ir 12 punktuose (KMI projektu keičiamo įstatymo 6 straipsnio 1 dalies 6 punkte) numatyta mokestine lengvata turi teisę gauti nacionalinę vizą netaikant konsulinio mokesčio.

Dėl tos pačios priežasties siūloma atsisakyti mokestinės lengvatos, numatytos įstatymo 6 straipsnio 1 dalies 16 punkte, ir nustatyti, kad konsulinis mokestis neimamas už dokumentų dėl leidimo gyventi Lietuvos Respublikoje išdavimo priėmimą ir perdavimą vaikams iki 16 metų, atsižvelgiant į tai, kad vaikų, turinčių teisę atkurti Lietuvos Respublikos pilietybę Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo nustatyta tvarka ir lietuvių kilmės vaikų atžvilgiu gali būti taikoma mokestinė lengvata pagal įstatymo 6 straipsnio 1 dalies 11 ir 12 punktus (KMI projektu keičiamo įstatymo 6 straipsnio 1 dalies 6 punktu) ir nacionalinę vizą atvykimui į Lietuvą gali būti išduodama netaikant konsulinio mokesčio. Pažymėtina, kad vaikams atvykus į Lietuvą, vadovaujantis Lietuvos Respublikos įstatymo dėl užsieniečių teisinės padėties įstatymo 40 straipsnio 1 ir 2 dalimi, jiems galės būti išduotas leidimas laikinai gyventi.

KMI projektu keičiamame įstatyme siūloma taip pat atsisakyti mokestinės lengvatos, šiuo metu įtvirtintos įstatymo 6 straipsnio 1 dalies 19 punkte („dokumentų, susijusių su alimentų išieškojimu, pareikalavimą ir legalizavimą“), nes siūloma teisės norma yra neaktuali ir praktikoje netaikoma.

Siūloma atsisakyti įstatymo 6 straipsnio 1 dalies 20 punkte įtvirtintos mokestinės lengvatos, nustatančios, kad konsulinis mokestis neimamas už konsulinių pažymų apie atsisakymą atlikti notarinius veiksmus ir konsulinės pažymos, kad asmens, kuris kreipėsi į konsulinę įstaigą, prašymas netenkinamas, išdavimą. Manytina, kad ši lengvata neatitinka siekiamo tikslo, nes konsulinių pareigūnų išduodamos konsulinės pažymos pagal savo paskirtį yra skiriamos asmens prašymu užsienio valstybių institucijoms, nes konsulinėje pažymoje konsulinis pareigūnas patvirtina jam žinomą faktą, pagrįstą teisės aktais, kitų Lietuvos Respublikos ar užsienio valstybių kompetentingų institucijų išduotais dokumentais ar jų suteikta raštiška informacija arba valstybės ar žinybinių registrų duomenimis (Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministro 2014 m. rugpjūčio 20 d. įsakymo Nr. V-135 patvirtinto Konsulinių pažymų išdavimo tvarkos aprašo 2 punktas). Pažymėtina, kad atsisakius šios mokestinės lengvatos, konsuliniam pareigūnui atsisakius asmens prašymu išduoti konsulinę pažymą, asmeniui vis tiek neatlygintinai raštu bus nurodytos atsisakymo išduoti konsulinę pažymą priežastys, vadovaujantis Vyriausybės patvirtintų Prašymų ir skundų nagrinėjimo ir asmenų aptarnavimo viešojo administravimo subjektuose taisyklių 38 punktu.

KMĮ projektu keičiamame įstatyme siūloma susiaurinti įstatymo 6 straipsnio 1 dalies 21 punkte ir 2 dalyje (KMĮ projektu keičiamo įstatymo 6 straipsnio 1 dalies 1 punktas ir 6 straipsnio 2 dalis) numatytas mokestines lengvatas, kuriose asmenims suteikiama galimybė pasirinkti pasą ar asmens tapatybės kortelę. Atsižvelgiant į tai, kad užsienyje kaip kelionės dokumentas daugiausiai yra naudojamas pasas, siūloma mokestines lengvatas susiaurinti, nustatant asmenims galimybę pasinaudoti mokestine lengvata tik dėl paso išdavimo, keitimo arba dokumentų dėl paso išdavimo ir keitimo priėmimo ir perdavimo bendra tvarka.

4.2. RĮ projektu be redakcinio pobūdžio pakeitimų ir papildymų siūloma:

Siekiant vienodo ir sistemingo teisinio reguliavimo, RĮ projekto 1 straipsnį siūloma papildyti nauja 3 dalimi, nustatančia, kad šio įstatymo nuostatos, reglamentuojančios valstybės rinkliavos dydį, atleidimą nuo valstybės rinkliavos ar valstybės rinkliavos keitimą ar neėmimą, taikomos tiek, kiek jų tiesiogiai nereglamentuoja Europos Sąjungos teisės aktai, taip pat Lietuvos Respublikos ar Europos Sąjungos tarptautinės sutartys.

RĮ projekto 2 straipsnio 1 dalimi, pakeičiančia įstatymo 6 straipsnio 1 punktą, siūloma suvienodinti šios normos formuluotę su analogiška nuostata KMĮ projekto 6 straipsnio 1 dalies 4 punkte.

RĮ projekto 2 straipsnio 2 dalimi, pakeičiančia įstatymo 6 straipsnio 5 punktą, siūloma koreguoti šios normos formuluotę, analogiškai KMĮ projekto 6 straipsnio 1 dalies 1 punkto nuostatai.

RĮ projekto 2 straipsnio 3 dalimi, pakeičiančia įstatymo 6 straipsnio 10 punktą, siūloma suvienodinti šios normos formuluotę su analogiška nuostata KMĮ projekto 6 straipsnio 1 dalies 8 punkte.

Tuo pačiu tikslu, įgyvendinant Vizų kodekso 16 straipsnio 6 dalį, RĮ projekto 2 straipsnio 4 dalimi, keičiant įstatymo 6 straipsnio 11 punktą, siūloma jį suvienodinti su KMĮ projektu keičiamo įstatymo 6 straipsnio 1 dalies 14 punktu tuo pačiu atsižvelgiant į šios nuostatos taikymo specifiškumą konsulinėse įstaigose (t. y. RĮ projekte neišskiriant sprendimą priimančio pareigūno).

Atsižvelgiant į tai, kad Vizų kodekse nėra numatytas bendro pobūdžio teisinis reguliavimas, leidžiantis reikalavimą mokėti Šengeno vizos mokestį netaikyti „pasienio kontrolės punktuose užsieniečiams, vykstantiems į šeimos narių (tėvų (įtėvių), vaikų (įvaikių), brolių, seserų) laidotuves, kai pateikiamas šias aplinkybes patvirtinantis dokumentas“, atitinkamai RĮ projektu įstatymo 6 straipsnio 14 punktą siūloma pripažinti netekusiu galios.

RĮ projektu, įstatymo 6 straipsnio 26 ir 27 punktus, įgyvendinančius Vizų kodekso 16 straipsnio 5 dalies a, b, ir c punktus, keičiamus Reglamento (ES) 2019/1155 1 straipsnio 12 punkto e papunkčiu, siūloma apjungti į keičiamą 6 straipsnio 26 punktą, naudojant KMĮ projektu keičiamo įstatymo 6 straipsnio 1 dalies 13 punkte naudojamą formuluotę, o Rinkliavų įstatymo 6 straipsnio 27 punktą pripažinti netekusiu galios.

Siekiant užtikrinti vienodą teisinį reguliavimą su Vizų kodekso nuostatomis ir įgyvendinant direktyvos (ES) 2016/801 nuostatas, RĮ projektu siūloma papildyti Rinkliavų įstatymo 6 straipsnį

nauju 31 punktu, nustatančiu mokestinę lengvatą tyrėjams, atvykstantiems į Lietuvą mokslinių tyrimų vykdymo tikslais.

RĮ projekto 3 straipsniu siūlomame keisti įstatymo 6¹ straipsnyje yra pateikiamos aktualios nuorodos į KMI projektu keičiamo įstatymo 3 straipsnio 1 dalies atitinkamus punktus.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant įstatymo projektą toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimtų įstatymų pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Priėmus įstatymų projektus, neigiamų pasekmių nenumatoma.

6. Kokią įtaką priimtas įstatymas turės kriminogeninei situacijai, korupcijai
Įstatymo projekto priėmimas įtakos kriminogeninei situacijai ir korupcijai neturės.

7. Kaip įstatymo įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai
Įstatymo projekto priėmimas įtakos verslo sąlygoms ir jo plėtrai neturės.

8. Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Siekiant inkorporuoti teisės aktų projektus į teisinę sistemą, pakeisti ar panaikinti kitų galiojančių teisės aktų nereikės.

9. Ar įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o įstatymo projekto sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos įstatymo ir Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymo reikalavimų. Įstatymo projekte vartojamos sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Lietuvos Respublikos terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka.

10. Ar įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus

Įstatymo projektas neprieštaruja Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos. Įstatymų projektai sudarys sąlygas Reglamento (ES) 2019/1155 (OL 2019 L 188, p. 25) įgyvendinimui Lietuvoje.

11. Jeigu įstatymui įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, – kas ir kada juos turėtų priimti

Lietuvos Respublikos Vyriausybė iki 2020 m. vasario 1 d. turėtų priimti KMI projektu keičiamo įstatymo įgyvendinamąjį teisės aktą – Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimą „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1994 m. lapkričio 16 d. nutarimo Nr. 1135 „Dėl Lietuvos Respublikos konsulinio mokesčio tarifų ir Lietuvos Respublikos konsulinio mokesčio mokėjimo ir grąžinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimo ir papildymo ir RĮ projektą įgyvendinamąjį teisės aktą – Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimą „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2000 m. gruodžio 15 d. Nr. 1458 „Dėl konkrečių valstybės rinkliavos dydžių sąrašo ir valstybės rinkliavos mokėjimo ir grąžinimo taisyklių patvirtinimo“ pakeitimo.

12. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymui įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais)

Įstatymų projektų nuostatomis įgyvendinti papildomų valstybės biudžeto lėšų nereikės.

Priėmus KMI projektu keičiamą įstatymą ir RĮ projektą bei šiuos įstatymus įgyvendinančius teisės aktus, kuriais bus patvirtinti didesni bei nauji mokesčiai, pavyzdžiui, Vyriausybės nutarime dėl Konsulinių mokesčių tarifų nustatius tam tikrą mokestį už dokumentų dėl civilinės būklės aktų išrašų pakeitimą, ištaisymą, papildymą, atkūrimą ar anuliavimą ir dėl užsienio valstybėse įregistruotų ar patvirtintų civilinės būklės aktų įtraukimo į apskaitą priėmimą ir perdavimą, naują registracijos mokestį ir kartu atsisakius tam tikrų mokestinių lengvatų, į Lietuvos Respublikos valstybės biudžetą bus surenkama daugiau lėšų.

13. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados

Įstatymų projektų rengimo metu specialistų vertinimų ir išvadų negauta.

14. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiems projektams įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis.

„Konsulinis mokestis“, „mokesčio objektas“, „mokesčio dydis“, „mokesčio lengvatos“.

15. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai

Nėra.

